

Prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici na Kosovu

Januar 2019.

Sadržaj

Spisak skraćenica.....	2
Rezime izveštaja.....	3
Pravni okvir i okvir praktične politike	5
Opštinski koordinacioni mehanizmi za zaštitu od nasilja u porodici	9
Pregled i izazovi	11
Zaključci	19
Preporuke.....	20
Aneks 1: Pregled stanja u prihvatilištima za žrtve nasilja u porodici na Kosovu.....	23
Aneks 2: Pregled opštinskih mehanizama za zaštitu od nasilja u porodici	25

Spisak skraćenica

CSR	Centri za socijalni rad
CSU	Centar za stručno usavršavanje
EU	Evropska unija
EULEX	Misija Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu
IOM	Međunarodna organizacija za migracije
KFOR	Međunarodne snage NATO-a na Kosovu
LGBT	Lezbejke, gejevi, biseksualci i transrodne osobe
MF	Ministarstvo finansija
MLU	Ministarstvo lokalne uprave
MKGNP	Međuministarska koordinaciona grupa protiv nasilja u porodici
MoR	Memorandum o razumevanju
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
MSK	Minimalni standardi kvaliteta
NP	Nasilje u porodici
NVO	Nevladina organizacija
RZN	Rodno zasnovano nasilje
OEBS	Misija Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju na Kosovu
OSRR	Opštinski službenik za rodnu ravnopravnost
SOP	Standardni operativni postupak za zaštitu od nasilja u porodici
SPPŽ	Službenik za podršku i pomoć žrtvama
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UNFPA	Fond Ujedinjenih nacija za stanovništvo
USAID	Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj

Rezime izveštaja

U 2018. godini, preko 400 žena sa decom pronašlo je utočište u jednom od sedam operativnih prihvatilišta¹ za žrtve nasilja u porodici na Kosovu. Policija Kosova je izvestila da je u periodu od januara do septembra 2018. godine bilo preko 1.100 slučajeva nasilja u porodici, uključujući sedam koji su rezultirali smrtnim slučajevima, što znači da je došlo do porasta od 13% u odnosu na prethodnu godinu. Prihvatilišta za žene koje su preživele rodno zasnovano nasilje mogu da im pomognu da napuste nasilne veze; štaviše, ona imaju ključnu ulogu i u rehabilitaciji i reintegraciji žrtava.

U ovom izveštaju navodi se pravni i institucionalni okvir² kojim se uređuje pružanje usluga prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici na Kosovu. U izveštaju je dat i kratak pregled opštinskih mehanizama za zaštitu od nasilja u porodici koji postoje na Kosovu. Na osnovu razgovora sa direktorima svih prihvatilišta, koji su obavljani u periodu od juna do avgusta 2018. godine, ovaj izveštaj nam pomaže da razumemo proces izdavanja licenci, ponuđene usluge, opšte uslove u prihvatilištima i njihove kapacitete, programe finansiranja i ulogu međuopštinske saradnje u pružanju finansijske podrške nekim prihvatilištima. Izveštaj potom utvrđuje glavne izazove sa kojima se prihvatilišta svakodnevno suočavaju. U principu, prihvatilištima nedostaje održivo finansiranje, uglavnom zbog toga što institucije nemaju jasne odredbe o finansiranju. Prihvatilištima su takođe potrebne bolje mogućnosti za obuku osoblja, transparentne javne revizije, alternativna rešenja za licenciranje osoblja koje je steklo stručno zvanje van Kosova i unapređena saradnja između opština. Na kraju, ovaj izveštaj daju se preporuke svim institucijama koje učestvuju u mehanizmima za zaštitu žrtava od nasilja u porodici, kao i direktorima prihvatilišta.

Misija Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju na Kosovu (u daljem tekstu OEBS) povećala je svoja nastojanja u pružanju podrške agencijama za sprovođenje zakona i drugim institucijama koje se bave rešavanjem nasilja u porodici. Izveštaj treba posmatrati u okviru reagovanja OEBS-a na pojavu nasilja u porodici, u skladu sa mandatom organizacije da prati, štiti i unapređuje ljudska prava.

¹ Trenutno na Kosovu postoji osam prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici, od kojih je sedam operativno. Sedam operativnih prihvatilišta nalaze se u Đakovici, Uroševcu, Prištini, Peći, Gnjilanu, Prizrenu i Južnoj Mitrovici. Osmo prihvatilište nalazi se u Novom Brdu i još uvek je u procesu licenciranja.

² Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (2010), Kosovska strategija zaštite od nasilja u porodici i Akcioni plan 2016–2020, Standardni operativni postupak za zaštitu od nasilja u porodici na Kosovu (2013).

Uvod

Prihvatilišta³ za žrtve nasilja u porodici su specijalizovane službe za podršku koje omogućavaju zaštitu, rehabilitaciju i reintegraciju žrtava i pokazala su se efikasnim u pomaganju ženama da napuste nasilne veze. Na Kosovu je u periodu od januara do septembra 2018. godine prijavljeno 1.129 slučajeva nasilja u porodici, što znači 148 slučajeva više nego u istom periodu 2017. godine.⁴ Takođe, tokom tog perioda, Policija Kosova je prijavila sedam smrtnih slučajeva koji su bili posledica nasilja u porodici. Istovremeno, u periodu od januara do novembra 2018. godine, preko 400 žena sa decom pronašlo je utočište u jednom od sedam operativnih prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici u Đakovici, Uroševcu, Prištini, Peći, Gnjilanu, Prizrenu i Južnoj Mitrovici; prihvatilište u Novom Brdu još uvek nije bilo počelo sa radom u vreme pisanja ovog izveštaja.⁵

Svrha ovog izveštaja je da predstavi i analizira pravni i institucionalni okvir kojim se uređuje rad osam prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici na Kosovu, njihov trenutni program finansiranja, stručno usavršavanje osoblja, obim usluga koje se pružaju žrtvama i nivo saradnje u okviru opštinskih mehanizama za zaštitu od nasilja u porodici. Ovaj izveštaj takođe ima za cilj da objasni opštinske mehanizme za zaštitu od nasilja u porodici i opiše trenutno stanje u prihvatilištima, uključujući njihov proces licenciranja, kapacitete, finansiranje i saradnju sa opštinama. U cilju pružanja pomoći u rešavanju nekih od glavnih izazova sa kojima se suočavaju prihvatilišta, izveštaj sadrži skup preporuka za Ministarstvo rada i socijalne zaštite, Ministarstvo pravde/kosovskog koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici, rukovodstva opština i direktore prihvatilišta. Na kraju izveštaja nalaze se dva aneksa koja sadrže detalje o prihvatilištima za žrtve nasilja u porodici na Kosovu i opštinskim mehanizmima za zaštitu od nasilja u porodici.

Što se tiče metodologije, ovaj izveštaj je zasnovan na rezultatima terenskih poseta koje je OEBS realizovao u pomenutim prihvatilištima⁶ u periodu od juna do avgusta 2018. godine, kao i na analizi dostupne dokumentacije i širim konsultacijama sa relevantnim akterima u decembru 2018. godine.

³ Prihvatilište je sigurno mesto gde se žrtvama nasilja u porodici i njihovoj deci pružaju privremeni smeštaj, sigurnost, usluge podrške i pomoći i druge usluge, videti str. 10, *Standardni operativni postupak za zaštitu od nasilja u porodici na osnovu Programa i Akcionog plana Kosova protiv nasilja u porodici*, Agencija za rodnu ravnopravnost, Kabinet premijera, 2013.

⁴ Na osnovu statističkih podataka Policije Kosova koji su bili dostupni u vreme izveštavanja, većina slučajeva u 2018. godini prijavljena je u regionu Prištine (332 slučaja), zatim Prizrena (178 slučajeva), Gnjilana (146 slučajeva), Uroševca (140 slučajeva) i Peći (150 slučajeva). Više od 900 žrtava bilo je iz zajednice kosovskih Albanaca, više od 70 iz zajednice kosovskih Srba, a oko 30 žrtava bilo je iz zajednica kosovskih Roma i kosovskih Aškalija. U 2017. godini Policiji Kosova prijavljeno je 1.269 slučajeva. U oko 30 % prijavljenih slučajeva muškarci su bili žrtve.

⁵ Poređenja radi, u periodu između 2010. i 2014. godine, prosečno je 257 žrtava godišnje boravilo u prihvatilištima za žrtve nasilja u porodici. Videti *Kosovsku strategiju zaštite od nasilja u porodici i Akcioni plan 2016-2020*, (Priština, 2016), str. 29.

⁶ *Supra* fusnota 1. OEBS je posetio svih osam prihvatilišta smeštenih u Đakovici, Uroševcu, Prištini, Peći, Gnjilanu, Prizrenu, Južnoj Mitrovici i Novom Brdu (koje trenutno ne radi zbog kašnjenja u procesu licenciranja).

Pravni okvir i okvir praktične politike

Ne postoji nijedan konkretan zakonski propis koji se odnosi na prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici na Kosovu. Međutim, njihovo licenciranje, dužnosti, finansiranje, nadzor, odnosi sa lokalnim i centralnim institucijama, kao i saradnja sa drugim relevantnim akterima, uređeni su mnogobrojnim pravnim dokumentima. Ovi dokumenti mogu da se grupišu u dve kategorije; u prvu u koju spada zakonodavstvo koje se bavi samo nasiljem u porodici; i druga kategorija, u koju spada zakonodavstvo koje uređuje funkcionisanje nevladinih organizacija koje pružaju socijalne usluge osobama kojima je to potrebno, uključujući i žrtve nasilja u porodici.

U prvoj kategoriji pozivamo se na Zakon o zaštiti od nasilja u porodici koji je usvojen 2010. godine.⁷ Kasnije, u 2013. godini, Agencija za rodnu ravnopravnost objavila je „Standardni operativni postupak za zaštitu od nasilja u porodici“ (u daljem tekstu SOP)⁸. SOP je zasnovan na „Kosovskom programu i Akcionom planu protiv nasilja u porodici 2011-2014“ koji je usklađen 2016. godine sa „Strategijom zaštite od nasilja u porodici i Akcionim planom 2016-2020“⁹ (u daljem tekstu Strategija).

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici nudi širok spektar mera zaštite, uključujući nalog za privremenu hitnu meru zaštite, nalog za hitnu meru zaštite; nalog za meru zaštite od nasilja u porodici¹⁰; međutim, nikakva pažnja nije posvećena merama rehabilitacije i reintegracije, a „prihvatilište“ se spominje samo jednom, i to u okviru odgovornosti Policije Kosova da „obezbedi prevoz žrtvi i, kada je to neophodno, osobama koje žrtva izdržava do prihvatilišta ili nekog drugog bezbednog mesta na zahtev žrtve“¹¹.

Međutim, Agencija za rodnu ravnopravnost pri Kabinetu premijera, preko SOP-a za zaštitu od nasilja u porodici, konkretno navodi institucionalne mehanizme, uključujući prihvatilišta kao nevladine partnere za podršku, koji su neposredno uključeni u zaštitu žrtava nasilja u porodici i objašnjava njihove odgovornosti kroz četiri faze reagovanja na slučajeve nasilja u porodici, a to su: identifikacija; upućivanje; zaštita; reintegracija i rehabilitacija. Prema SOP-u, prihvatilišta imaju ključnu ulogu u zaštiti, kao i reintegraciji i rehabilitaciji žrtava u društvo i, u tom smislu, obezbeđuju sigurno mesto, u svakom trenutku, žrtvama nasilja u porodici i pružaju druge usluge kao što su odeća; hrana; zdravstvene usluge i lekovi; savetovanje i psiho-socijalno lečenje; pravni saveti; posebni tretmani za žrtve sa posebnim potrebama (kao što su „osetljive

⁷ Zakon br. 03/L –182 o zaštiti od nasilja u porodici, 1. jul 2010.

⁸ *Supra* fusnota 3.

⁹ *Supra* fusnote 5.

¹⁰ Videti članove 18 i 22, *Ibid*. Privremeni nalog za hitnu meru zaštite: nalog koji izdaje policija van radnog vremena sudova; nalog za hitnu meru zaštite: nalog koji se izdaje privremeno uz sudsku odluku (u trajanju do 8 dana); nalog za meru zaštite od nasilja u porodici: nalog izdat sudskom odlukom kojom se određuje mera zaštite za žrtvu (u trajanju do 12 meseci).

¹¹ Videti član 24, stav 3.6. *Ibid*.

žrtve“)¹²; poseban prostor za rehabilitaciju žrtava i različite aktivnosti.¹³ Po prijemu, tokom prvih 48 sati, prihvatilišta su dužna da omoguće „period razmišljanja (refleksije)“ za novoprimljene žrtve. To podrazumeva neposredan pristup sigurnom smeštaju kako bi se obezbedila neprekidna fizička sigurnost od učinioca. U kasnijoj fazi, svako prihvatilište je dužno da imenuje rukovodioca na slučaju u prihvatilištu koji, u koordinaciji sa zaposlenima iz Centra za socijalni rad (CSR), treba da osmisli individualni plan reintegracije, koji bi trebalo da obuhvati i obuku usmerenu na profesionalni razvoj žrtve kako bi se povećale njene mogućnosti zapošljavanja i reintegracije u društvo. U tom smislu, prihvatilišta imaju ključnu ulogu u procesu rehabilitacije i reintegracije žrtve.

Strategija služi kao „kompas za usmeravanje nastojanja (institucija i celog društva) na smanjivanju pojave nasilja u porodici“¹⁴. Strategija postavlja četiri strateška cilja koja treba da se ispune do 2020. godine, a za realizaciju tih ciljeva planirana su četiri stuba: prevencija i podizanje svesti; zaštita i koordinacija; zakonodavstvo, istraga i sudski postupak; i rehabilitacija i reintegracija. Prema Akcionom planu Strategije 2016-2020, većina planiranih aktivnosti koje uključuju prihvatilišta inkorporirana je u četvrti stub za rehabilitaciju i reintegraciju i uključuje, između ostalog, pružanje dugoročnog utočišta žrtvama putem međuopštinskih sporazuma; otvaranje novih prihvatilišta koja bi se bavila potrebama manjinskih zajednica; otvaranje prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici muškog pola; obuku osoblja prihvatilišta u cilju pružanja kvalitetnih usluga svim kategorijama žrtava nasilja u porodici (kao što su lezbejske, gejevi, biseksualci i transrodne osobe (LGBT), nevećinske zajednice) i osiguravanje da prihvatilišta dobijaju redovnu godišnju pomoć od lokalnih institucija.¹⁵

¹² Na osnovu SOP-a, osetljiva žrtva je „dete, osoba sa fizičkim ili mentalnim invaliditetom, osoba sa ograničenim sposobnostima, trudnica ili porodični partner“. Po rečima direktora prihvatilišta u Prištini, mnoga prihvatilišta nemaju kvalifikovano osoblje i finansijska sredstva koja bi omogućila bolje staranje o ovoj konkretnoj kategoriji žrtava.

¹³ Videti str. 41, *Supra* fusnota 3.

¹⁴ Videti str. 37, *Supra* fusnota 5.

¹⁵ Videti *Akcionni plan Strategije zaštite od nasilja u porodici 2016–2020*, Četvrti stub, (Priština), Ministarstvo pravde 2016. Primenu Strategije nadgleda zamenik ministra pravde koji deluje kao kosovski koordinator za borbu protiv nasilja u porodici (koordinator) i u tom svojstvu koordiniše Međuministarsku koordinacionu grupu protiv nasilja u porodici (MKGNP). MKGNP u svom sastavu ima predstavnike političkog i radnog nivoa, uključujući zamenike ministara nadležnih ministarstava i kontakt osobe za borbu protiv nasilja u porodici, Koaliciju prihvatilišta na Kosovu i predstavnike međunarodnih organizacija. Mandat grupe je da se sastaje jednom mesečno u cilju koordinacije svih aktivnosti povezanih sa nasiljem u porodici na centralnom nivou; analiziranja i razmatranje novih trendova, dešavanja i izazova u borbi protiv nasilja u porodici; povećanja zajedničkih napora i jačanja političke podrške u eliminisanju nasilja u porodici.

Iako pomenuti zakonski propisi i okvir praktične politike opisuju dužnosti prihvatilišta i postavljaju ih među druge mehanizme koji se bave nasiljem u porodici, postoje posebni zakoni (koje smo kategorisali u drugu grupu) koji uređuju licenciranje, finansiranje i nadzor prihvatilišta. U skladu sa Zakonom o socijalnim i porodičnim uslugama, Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MRSZ) ima opštu odgovornost za organizovanje pružanja socijalnih i porodičnih usluga na Kosovu, koje pružaju i nevladine organizacije (NVO), uključujući i prihvatilišta.¹⁶ Iako opštine i nevladine organizacije mogu da pružaju socijalne usluge, MRSZ zadržava pravo da utvrdi kako će se ove usluge pružati.

Osim toga, MRSZ, u skladu sa Zakonom o socijalnim i porodičnim uslugama, preko svog Odeljenja za socijalnu zaštitu, odgovorno je za izdavanje licenci nevladinim organizacijama koje pružaju socijalne i porodične usluge, vršenje inspekcije tih usluga i odobravanje osnivanja domova za zbrinjavanje.¹⁷ Proces licenciranja nevladinih organizacija je dalje razrađen u Administrativnom uputstvu o licenciranju nevladinih organizacija.¹⁸ Što se tiče licenciranja stručnih lica koja rade u porodičnim i socijalnim službama, proces sprovodi Glavni savet za socijalne i porodične usluge (Savet) u čijem sastavu su 21 stručnjak koji radi u oblasti socijalnih usluga, predstavnici opština, nevladinih organizacija, akademskih grupa i drugi koje je predložio MRSZ. Savet je odgovoran za licenciranje, registraciju i nastavak profesionalnog razvoja osoba koje se bave socijalnim i porodičnim uslugama. On, takođe, prima, prikuplja i obrađuje slučajeve navodnog nedoličnog ponašanja ovih stručnih lica i odlučuje o izricanju sankcija.¹⁹ Zatim, procedure za licenciranje osoblja nevladinih organizacija dalje su proširene i precizirane u Administrativnom uputstvu o licenciranju službenika za socijalni rad.²⁰

Uprkos činjenici da postoji čvrst zakonski i institucionalni okvir za pružanje socijalnih usluga, ne postoji posebna odredba koja određuje koje socijalne usluge treba da pružaju opštine, što dovodi do toga da su finansijska sredstva za socijalne usluge, posebno za prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici, raspoređena između vladinih institucija i institucija na lokalnom nivou. Zbog procesa decentralizacije 2009. godine, MRSZ je preneo svoju nadležnost za pružanje socijalnih usluga na opštine, dok je zadržao pravo na davanje donacija nevladinim organizacijama koje pružaju socijalne i porodične usluge širom Kosova. Da bi se omogućilo opštinama ili NVO-ima da pružaju socijalne usluge na lokalnom nivou, Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama predviđa da MRSZ izdvaja godišnja sredstva iz svog budžeta, za koji se procenjuje da će u 2019.

¹⁶ Videti članove 12.2 i 2 (stav 1 i 3) Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, 21. april 2005. i Zakon br. 04/L-081 o izmenama i dopunama Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, 2. mart 2012.

¹⁷ Videti član 3.3 Ibid.

¹⁸ Videti *Administrativno uputstvo 17/2013 za licenciranje pravnih subjekata/organizacija koje pružaju socijalne i porodične usluge*, Ministarstvo rada i socijalne zaštite, 31. decembar 2013.

¹⁹ Videti član 5, stav 29, Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, *Supra* fusnota 16.

²⁰ Videti *Administrativno uputstvo br. 13/2013 o licenciranju pružalaca porodičnih i socijalnih usluga*, Ministarstvo rada i socijalne zaštite, 5. decembar 2013.

godini biti veći od 460 miliona evra²¹, za tu svrhu putem javne nabavke usluga²². Isti zakon navodi da su lokalne institucije preko svojih relevantnih uprava odgovorne za obezbeđivanje pružanja socijalnih i porodičnih usluga i izradu godišnjih planova za razvoj i održavanje tih usluga na svojoj teritoriji.²³ Zakonom o lokalnoj samoupravi jača se položaj opština jer se dodaje da opštine „imaju potpuna i isključiva ovlašćenja u pružanju porodičnih i drugih usluga socijalne zaštite, kao što je staranje o ugroženim osobama“²⁴ i, kao što je predviđeno Zakonom o finansiranju lokalne uprave „opštine imaju pravo da dobiju opšti grant koji mogu da koriste u vršenju bilo koje svoje opštinske nadležnosti u skladu sa važećim zakonima Kosova.“²⁵ Ipak, dok se opšti grant dodeljuje na godišnjem nivou, ne postoje konkretne odredbe o njegovoj raspodeli za dodatne usluge socijalnih davanja. To što opštinama nije jasno koliki je lokalni budžet na raspolaganju za socijalne usluge dovodi do variranja u nivou podrške u pružanju socijalnih usluga.²⁶ Istovremeno, opštinama se dozvoljava sklapanje ugovora sa nevladinim organizacijama za pružanje određenih socijalnih i porodičnih usluga na svojoj teritoriji, kao i da „sarađuju i formiraju partnerstva sa drugim opštinama u okviru svojih nadležnosti (...).“²⁷

²¹ Na osnovu Nacrta zakona o raspodeli budžeta za 2019. Planirano je da se predlog budžeta za MRSZ u 2019. poveća, u odnosu na 2018. godinu, sa 408.741.593 € na 465.809.402 €, što ga čini najvećim budžetom među kosovskim ministarstvima i ostalim vladinim institucijama.

²² Videti član 2, stav 10, Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, *supra* fusnota 16.

²³ Videti član 6, *Ibid.*

²⁴ Videti član 17, stav 1(k), Zakon br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi, 20. februar 2008.

²⁵ Videti član 24, stav 1, Zakon br. 3/L-049 o finansiranju lokalnih samouprava, 13. mart 2008. sa njegovim amandmanima na Zakon br. 05/L-108 o izmenama i dopunama Zakona br. 3/L-049 o finansiranju lokalne uprave, 14. jul 2016.

²⁶ Videti Evropski centar za socijalnu politiku i istraživanje, *Analiza situacije. Pravni i fiskalni kontekst kao i kapaciteti pružalaca socijalnih usluga na Kosovu*, Priština i Beč, 2018, str. 7, 19, 24-26.

²⁷ Videti član 28, Zakon o lokalnoj samoupravi, *Supra* fusnota 24

Opštinski koordinacioni mehanizmi za zaštitu od nasilja u porodici

SOP za zaštitu od nasilja u porodici usvojen je 2013. godine kako bi se uspostavio „koordinisani sistem za sve kosovske institucije sa ciljem da se neodložno i stalno reaguje u slučajevima nasilja u porodici radi pružanja kvalitetne pomoći i podrške žrtvama nasilja u porodici“. U sastavu ovog koordinisanog sistem su, između ostalih, predstavnici Policije Kosova, sudije, tužioc, predstavnici Kancelarije za zaštitu i pomoć žrtvama, Ministarstva pravde, MRSZ, CSR-a, Ministarstva zdravlja, Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnologije, Agencije za besplatnu pravnu pomoć, Institucije ombudsmana kao i organizacija građanskog društva i prihvatilišta kao nevladinih partnera koji pružaju podršku.

Na lokalnom nivou Strategija predviđa uspostavljanje opštinskih koordinacionih mehanizama za zaštitu od nasilja u porodici. Ovi mehanizmi su opštinski organi koji odražavaju sastav centralnih institucija na opštinskom nivou u cilju poboljšanja pomoći žrtvama nasilja u porodici, olakšavanja sprovođenja pravnog okvira i unapređenja koordinacije između relevantnih aktera po pitanjima nasilja u porodici.²⁸ Mehanizmi pomažu prihvatilištima kako bi se bolje rešavali slučajevi nasilja u porodici kroz obezbeđivanje brzog pristupa uslugama dostupnim za žrtve i služe kao platforma za zagovaranje u cilju pribavljanja finansijskih sredstava iz relevantnih opština i pružanja podrške uključivanju osoba koje su preživele rodno zasnovano nasilje u programe socijalnog stanovanja.

Do decembra 2018. godine uspostavljeno je ukupno 17 opštinskih koordinacionih mehanizama, uključujući sve opštine u kojima se nalazi osam prihvatilišta (Aneks 2). Od ovih 17 opštinskih mehanizama, 15 opština²⁹ je potpisalo formalne MoR sa relevantnim opštinskim akterima, uključujući predsednike opština, Policiju Kosova, službenike za pomoć i podršku žrtvama (SPPŽ), osnovna tužilaštva, osnovne sudove, opštinska odeljenja za obrazovanje i zdravstvo, jedinice za ljudska prava, kazneno-popravnu službu, centar za stručno usavršavanje, službu za zapošljavanje, Kancelariju za besplatnu pravnu pomoć, Centar za socijalni rad i prihvatilišta.³⁰

²⁸ *Supra* fusnota 14, str. 24.

²⁹ Đakovica, Gnjilane, Dragaš, Lipljan, Prizren, Glogovac, Srbica, Vitina, Uroševac, Obilić, Severna Mitrovica, Leposavić, Zubin Potok, Zvečan i Elez Han.

³⁰ Poslednja opština koja je potpisala MoR u decembru 2018. bila je Elez Han, dok opština Priština, iako se u njoj nalazi prihvatilište, nije imala formalni MoR sa lokalnim vlastima u vreme izveštavanja.

Što se tiče opštinskih mehanizama ustanovljenih u opštinama u kojima postoje prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici, prvi je osnovan 2008. godine u opštini Đakovica uz podršku OEBS-a. Opštinski mehanizmi su takođe operativni u Gnjilanu, Peći, Prizrenu i Uroševcu.³¹ Mehanizmi u Prištini i Južnoj Mitrovici su uspostavljeni, ali nisu aktivni zbog nepostojanja finansijskih sredstava za organizovanje redovnih sastanaka i nedovoljne podrške lokalnih institucija.

Opštinski mehanizmi za zaštitu od nasilja u porodici uspostavljeni su, uz pomoć OEBS-a, i u opštinama u kojima ne postoje prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici, uključujući Lipljan, Klinu, Glogovac, Srbicu, Vitinu i Obilić; kao i u Dragašu, Severnoj Mitrovici, Zvečanu, Zubinom Potoku i Leposaviću, uz pomoć *UN Women*. U vreme pisanja ovog izveštaja, kosovski koordinator za borbu protiv nasilja u porodici/zamenik ministra pravde (koordinator) planirao je da uspostavi i/ili ponovo stavi u funkciju opštinske mehanizme za koordinaciju u Gračanici i Štrpcu, uz pomoć OEBS-a; u Južnoj Mitrovici i Podujevu, uz pomoć *UN Women*; i u Suvoj Reci, Orahovcu i Mališevu, na inicijativu samog koordinatora.³²

Nivoi funkcionalnosti mehanizama variraju na čitavom Kosovu, pri čemu 10³³ od 17 mehanizama funkcioniše u potpunosti i održava redovne mesečne ili kvartalne sastanke, četiri³⁴ su delimično funkcionalna, a dva³⁵ ne održavaju sastanke.³⁶ Predsedavanje sastancima dodeljeno je uglavnom opštinskom službeniku za rodnu ravnopravnost (OSRR), ili istima zajednički predsedavaju OSSR i direktor prihvatilišta³⁷; opštinski službenik³⁸; ili predstavnik CSR³⁹. Opštine često pružaju logističku podršku za organizovanje sastanaka. U Đakovici, Dragašu i Peći lokalne institucije nude simboličnu finansijsku pomoć za realizovanje promotivnih aktivnosti koje se odnose na zaštitu od nasilja u porodici.

Uspešnost mehanizama čvrsto je povezana sa političkom spremnošću opštinskog rukovodstva, aktivnim angažovanjem i zainteresovanošću članova i podrškom međunarodne zajednice. Nedostatak finansijske podrške, uz neodržavanje redovnih sastanaka radi saradnje i razmene informacija, sprečava efektno funkcionisanje mehanizama.

³¹ Uspostavljeni uz podršku OEBS, *UN Women* i EU. Videti Aneks 2 ovog izveštaja.

³² Na osnovu sastanka između koordinatora, *UN Women* i EU i Misije OEBS-a na Kosovu održanog 21. juna 2018.

³³ Đakovica, Dragaš, Lipljan, Peć, Uroševac, Obilić, Severna Mitrovica, Leposavić, Zubin Potok, Zvečan, Srbica.

³⁴ Gnjilane, Glogovac, Peć i Prizren.

³⁵ Priština i Vitina.

³⁶ Videti Aneks 2 ovog izveštaja za više informacija o sastancima održanim tokom izveštajnog perioda.

³⁷ Gnjilane, Srbica, Đakovica, Peć, Prizren, Dragaš, Obilić i Priština.

³⁸ Severna Mitrovica, Leposavić, Zubin Potok i Zvečan.

³⁹ Glogovac i Lipljan.

Pregled i izazovi

Na terenu postoje razni izazovi⁴⁰. Nepostojanje usklađenih zakonskih propisa i odvojenog budžeta glavni su izazovi za prihvatilišta. Njihova održivost često zavisi od *ad hoc* finansijske pomoći opština, međunarodnih donatora ili od projekata za stvaranje prihoda. Pored toga, iako zaposleni u prihvatilištu uglavnom govore dva jezika, za žrtve koje ne govore albanski jezik dostupnost je nedovoljna jer se osnovne informacije o pomoći za žrtve nasilja u porodici ne daju na oba službena jezika. Trenutno takođe nema dovoljno mogućnosti obrazovanja za žrtve i stručnog usavršavanja za osoblje prihvatilišta. Istovremeno, obrazovanje dece u prihvatilištu zatvorenog tipa izaziva zabrinutost u vezi sa reviktimizacijom dece. Prihvatilišta kojima rukovode kosovski Srbi takođe imaju problema sa licenciranjem jer kosovske institucije ne priznaju neke od njihovih diploma i sertifikata.

Proces licenciranja

Kako je propisano Zakonom o socijalnim i porodičnim uslugama i izmenama istog, proces licenciranja za prihvatilišta vrši MRSZ svake tri godine. Njime se od prihvatilišta, između ostalog, zahteva da dokaže da je angažovalo najmanje dva stalno zaposlena socijalna radnika od četiri utvrđena profila (sociolog, psiholog, socijalni radnik i pravnik), da objekat ispunjava bezbednosne i sigurnosne zahteve⁴¹ i da je u stanju da pruža očekivane usluge. Po završetku procesa licenciranja za zaposlene u prihvatilištu, kojim se, najpre, zahteva verifikacija njihovih diploma, ustanova može da podnese zahtev za izdavanje licence za prihvatilište. Ranije je ovaj proces trajao dva meseca; sada traje mesec dana.⁴²

Postoji sedam licenciranih prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici na Kosovu i jedno koje je trenutno u procesu licenciranja. Prva prihvatilišta formirana su u Gnjilanu (1999), Prištini (2000), Peći (2001), Đakovici (2002) i Prizrenu (2002), a najnovija u Južnoj Mitrovici (2007), Uroševcu (2014) i Novom Brdu (2018). Prihvatilište u Novom Brdu prvo je prihvatilište kojim rukovodi zajednica kosovskih Srba; međutim, zbog tekućeg procesa licenciranja, ono još nije operativno. Prihvatilište se bori da pronađe kvalifikovane socijalne radnike sa diplomama koje priznaju kosovske institucije. Prema rečima direktora prihvatilišta, većina kvalifikovanih socijalnih radnika koji su kosovski Srbi stekla je svoja stručna zvanja u srpskom sistemu i sada se suočavaju sa pitanjem priznavanja diploma. Da bi se kvalifikovao, kandidat treba da ima diplomu stečenu pre 1999. godine ili diplomu izdatu od strane univerziteta u Severnoj Mitrovici sa nastavom na srpskom jeziku. Najbliže prihvatilište za pružanje usluga stanovnicima Severne

⁴⁰ Videti Aneks 1 „Pregled stanja u prihvatilištima za žrtve nasilja u porodici na Kosovu“.

⁴¹ Npr. postavljanje kamera za video nadzor.

⁴² Proces licenciranja pružalaca socijalnih i porodičnih usluga i njihovog osoblja zasniva se na Zakonu o socijalnim i porodičnim uslugama, od 21. aprila 2005. (član 5) i Zakonu o izmenama i dopunama Zakona br. 02/L-17 o socijalnim i porodičnim uslugama, od 2. marta 2012. (član 3.5 i član 5), kao i Administrativnom uputstvu MRSZ 17/2013 za licenciranje pravnih subjekata/organizacija koje pružaju socijalne i porodične usluge i Administrativnom uputstvu MRSZ br. 13/2013 o licenciranju pružalaca porodičnih i socijalnih usluga.

Mitrovica, Leposavića, Zvečana i Zubinog Potoka⁴³ trenutno se nalazi u južnom delu Mitrovice. Shodno tome, pošto ne postoji prihvatilište kojim rukovodi zajednica kosovskih Srba, opštine u kojima je srpska zajednica u brojčanoj većini nisu deo nijednog mehanizma međupopštinske saradnje za pružanje pomoći za sedam prihvatilišta koja su u funkciji. Ovo može da se promeni nakon što prihvatilište u Novom Brdu bude licencirano i postane potpuno operativno.

Upućivanje u prihvatilište i jezičke barijere

Upućivanje u prihvatilište obično vrši CSR, ali to mogu da urade i policija ili druge institucije, na zahtev žrtve; lice koje je pretrpelo nasilje takođe može i samo da se obrati prihvatilištu.⁴⁴ Kao što je navedeno u SOP za zaštitu od nasilja u porodici, upućivanje i pružanje pomoći žrtvama nasilja u porodici vrši se bez ikakve diskriminacije po osnovu roda, pola, rase, boje kože, jezika, veroispovesti, političkog ili drugog mišljenja, socijalnog porekla ili državljanstva, imovinskog stanja, rođenja ili bilo kog drugog statusa.⁴⁵ Međutim, u praksi, iako mnogi zaposleni u prihvatilištu tečno govore oba službena jezika Kosova, albanski i srpski⁴⁶, prihvatilišta ne daju nikakve informacije na drugim jezicima osim na albanskom, čime se ograničava njihova dostupnost za one koji ne govore albanski jezik. U slučaju severnih opština, žrtve nasilja u porodici radije ostaju u lokalnoj policijskoj stanici, bolnici ili kod prijatelja i srodnika, umesto da odu u najbliže prihvatilište koje se nalazi u Južnoj Mitrovici, zbog percipiranih pitanja bezbednosti i jezičkih barijera. Osim toga, dok dečaci do 12 godina starosti mogu da borave u prihvatilištima, ukoliko su tamo došli sa svojom majkom, ne postoji sistemski pristup za staranje o dečacima starijim od 12 godina.⁴⁷ Pored toga, na Kosovu ne postoji prihvatilište za muškarce, iako su muškarci, posebno stariji, takođe predmet nasilja u porodici - koje uglavnom ne vrše njihove supruge već drugi članovi porodice, uključujući očeve, sinove i braću.⁴⁸

⁴³ U maju 2016. godine Administrativna kancelarija Vlade Srbije u Opštini Severna Mitrovica najavila je otvaranje prihvatilišta u Severnoj Mitrovici i za ovu svrhu određena je jedna kuća u Bošnjčkoj mahali; međutim, od tada nije bilo daljih radnji na dovršetku ovog projekta.

⁴⁴ Videti stranu 22 Strategije, *Supra* fusnota 5.

⁴⁵ Videti stranu 24 Strategije, *Supra* fusnota 3.

⁴⁶ Videti član 1, Zakon br. 02/L-37 o upotrebi jezika, 27. jul 2006.

⁴⁷ Prema preporukama Saveta Evrope Kosovo treba da „(...) obezbedi dovoljno prelaznih i/ili trajnih mogućnosti za smeštaj žrtava i da osigura dostupnost bezbednog smeštaja za žene sa dečacima starijim od 12 godina“. Videti: Savet Evrope, *Mapping support services for victims of violence against women in Kosovo* (Identifikovanje usluga za pomoć žrtvama nasilja nad ženama na Kosovu), (Priština, 2017), str. 77. Istovremeno, određeni broj NVO pruža neki vid pomoći dečacima mlađim od 18 godina koji su žrtve zlostavljanja; na primer, NVO „Shpresa dhe Shtëpitë për Fëmijë“ (na srpskom: Nada i kuće za decu), sa sedištem u Prištini, zadužena je da prihvati decu čije su majke smeštene u prihvatilištima za žrtve nasilja u porodici. U Peći, Kazneno-popravni centar za maloletnike saraduje sa NVO „Operacija obnova“, tri lokalne škole i CSR-om na rešavanju najugroženijih slučajeva među mladima, od kojih su neki i žrtve nasilja u porodici.

⁴⁸ U skladu sa nedavno objavljenim izveštajem OEBS-a i UNFPA, oko 12 odsto dečaka mlađih od 18 godina ponekad je doživelo pretnju fizičkim kažnjavanjem u svojoj porodici, a 4 odsto je izjavilo da se to često događalo. Videti: Misija OEBS-a na Kosovu i UNFPA, *Stavovi muškaraca o rodnoj ravnopravnosti na Kosovu*, (Priština, 2018), str. 27.

Opšti uslovi u prihvatilištima

U proseku, prihvatilišta imaju između pet i osam stalnih zaposlenih, uključujući psihologe, nastavnike, savetnike i između jednog i četiri zaposlena lica sa skraćenim radnim vremenom, koja pomažu prihvatilištu oko administracije, finansija, medicinskih usluga i obuke. Opšti uslovi svih posećenih prihvatilišta bili su dobri ili veoma dobri, i sva pružaju usluge navedene u SOP-u za zaštitu od nasilja u porodici. Jedina razlika primećena među prihvatilištima bila je u obuci i aktivnostima koje su bile ponuđene njihovim korisnicima. Prihvatilište u Đakovici, na primer, nudi različite kurseve, od osnova engleskog jezika do računarstva, proizvodi sopstveni med i pravi i prodaje sopstveni hleb. Druga prihvatilišta, kao što su ona u Prištini, Prizrenu i Južnoj Mitrovici, osmislila su časove stručnog usavršavanja za frizere, kozmetičare, šivenje i/ili kuvanje, ali ne prodaju svoje usluge ili proizvode.

Većina prihvatilišta je poluotvorena, što omogućava deci žrtava da pohađaju školu, a žrtvama da se stručno usavršavaju ili da se zaposle na honorarnim poslovima, kao što su staranje o starijim licima ili čišćenje stanova izvan prostorija prihvatilišta. U slučajevima poluotvorenih prihvatilišta gde deca mogu da pohađaju javne škole, teže je organizovati časove za decu koja prate nastavu prema srpskom nastavnom planu i programu, između ostalog, zbog dodatnih troškova prevoza.⁴⁹

Međutim, prihvatilišta zatvorenog tipa, zbog otežanih uslova bezbednosti, korisnicima ne dopuštaju da napuste prihvatilište osim ukoliko su u pratnji osoblja prihvatilišta i/ili Jedinice Policije Kosova za nasilje u porodici, a školovanje i obuka se odvijaju u prihvatilištu (Uroševac i Priština). Postoje i neka mišljenja da prihvatilišta zatvorenog tipa negativno utiču na razvoj dece, što dovodi do njihove ponovne viktimizacije. Ovo može dovesti do toga da neke žrtve sa decom odbijaju da idu u prihvatilište zatvorenog tipa jer žele da njihova deca nastave da idu u školu, iako prihvatilišta zatvorenog tipa nude privatne časove u prihvatilištu, koje organizuje Ministarstvo obrazovanja.⁵⁰

Vlasništvo i kapaciteti prihvatilišta

Vlasništvo nad prihvatilištima je različito. U opštinama Novo Brdo, Priština, Gnjilane, Đakovica, Prizren i Peć, prostorije u kojima se prihvatilišta nalaze donirale su iste opštine, dok prihvatilišta u Uroševcu i Južnoj Mitrovici plaćaju mesečni zakup u iznosu od 250 evra, odnosno 450 evra⁵¹. Shodno tome, najveći prioritet za prihvatilište u Južnoj Mitrovici, koje zakupljuje objekat od privatnog vlasnika, jeste da dobije objekat od opštine i da ne plaća mesečni zakup. Međutim, prema rečima direktora prihvatilišta u Južnoj Mitrovici, nakon mnogo meseci traženja objekta opština tvrdi da još uvek nije pronašla odgovarajuću lokaciju.

⁴⁹ Ovi nalazi zasnivaju se na okruglom stolu koji je sponzorisaio OEBS, na temu „Kontinuitet obrazovanja za decu žrtve nasilja u porodici“, a koji je održan 27. novembra 2018. u Gnjilanu

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Na osnovu razgovora koji je OEBS obavio sa direktorom prihvatilišta u Južnoj Mitrovici 14. avgusta 2018.

Prihvatilišta u proseku mogu da prime 15 osoba (uključujući decu), ali mnoga nude dodatne ležaje za hitne situacije. Maksimalno trajanje boravka je šest meseci; međutim, ukoliko bezbednosna procena nije zadovoljavajuća i žrtva nema gde drugde da ode ona može da bude prebačena u drugo prihvatilište ili da ostane u istom duže od šest meseci na osnovu prethodnog sporazuma sa MRSZ.⁵²

Od januara do novembra 2018. godine preko 400 žena sa decom pronašlo je utočište u jednom od sedam operativnih prihvatilišta na Kosovu.⁵³ Velika većina žrtava bila je iz zajednice kosovskih Albanaca, a neke iz zajednica kosovskih Aškalija, kosovskih Egipćana, kosovskih Roma i kosovskih Bošnjaka. Ni za jednu žrtvu iz zajednice kosovskih Srba nije zabeleženo da boravi u nekom prihvatilištu. U slučaju Južne Mitrovice i Đakovice broj žrtava prihvatilišta povećao se za 10 odsto u odnosu na isti period prošle godine, što je, prema rečima direktora u Đakovici, povezano sa rastućim poverenjem u usluge prihvatilišta. Poređenja radi, u periodu između 2010. i 2014. godine prosečno je 257 žrtava godišnje zatražilo utočište u prihvatilištima.⁵⁴

Finansiranje prihvatilišta i međuopštinska saradnja

Nepostojanje održivog finansiranja za prihvatilišta predstavlja najveći izazov za njihov svakodnevni rad i pružanje kvalitetnih usluga za žrtve nasilja u porodici. Uprkos činjenici da Odeljenje za socijalnu zaštitu u MRSZ ima glavnu nadležnost da osigura kvalitet usluga prihvatilišta⁵⁵, ono izdvaja svega oko polovine potrebnog budžeta; preostala finansijska sredstva dobijaju se od opština i/ili međunarodnih donatora. Trenutno MRSZ pomaže prihvatilištima na godišnjoj osnovi.⁵⁶ Godine 2018., zbog dužeg kašnjenja u izdvajanju finansijskih sredstava, kao i zbog kasnog objavljivanja poziva za dostavljanje prijave za grant MRSZ-a u februaru 2018. godine, došlo je do toga da prihvatilišta nisu dobijala nikakav novac najmanje tri meseca. Kao rezultat toga, između januara i februara 2018. godine prihvatilišta u Peći i Južnoj Mitrovici, koja nisu imala ni ušteđeni novac niti pomoć opštine ili međunarodnih donatora, bila su prinuđena da uskrate smeštaj žrtvama nasilja u porodici. Druga prihvatilišta, kao što je ono u Uroševcu, uspela su da prežive zahvaljujući njihovom ušteđenom novcu i nastavila su da pružaju sve usluge žrtvama koje su već bile smeštene u ovom prihvatilištu ili onima koje im je uputila policija ili CSR. Prihvatilište u Đakovici moglo je da pokrije neke od troškova prihoda od sopstvene proizvodnje roba (hleb, med) i nastavilo je sa radom, dok se

⁵² Prema *Uredbi o prihvatilištima za nasilje u porodici i drugo nasilje* u izuzetnim slučajevima žrtve bi boravile u prihvatilištima tri ili preko četiri godine (OEBS je tokom ove analize naišao na takve slučajeve u Prizrenu i Đakovici).

⁵³ U prihvatilištu u Đakovici bile su primljene 72 žrtve, u Gnjilanu 75, u Prizrenu 37, u Prištini 49, u Južnoj Mitrovici 60, u Peći 61 i u Uroševcu 70.

⁵⁴ Videti stranu 29 Strategije, *Supra* fusnota 5.

⁵⁵ Videti član 3.3, Zakon o socijalnim i porodičnim uslugama, *Supra* fusnota 16.

⁵⁶ U junu 2016. godine prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici poslala su Vladi budžetski plan napravljen da pokrije rashode bazirane na paketu usluga prihvatilišta. Na osnovu ovog predloženog budžetskog plana sva prihvatilišta su izračunala da potreban godišnji budžet iznosi 60.000 evra po prihvatilištu, što obuhvata rashode kao što su oni za lekove, hranu, garderobu, održavanje objekta, prevoz, komunikacije, plate zaposlenih, itd.

prihvatište u Gnjilanu nije zatvorilo u tom periodu ali je odbilo da prima žrtve koje im nije uputila Policija Kosova.⁵⁷

Udeo finansijskih sredstava od MRSZ i međunarodnih donatora i stepen međuopštinske saradnje razlikuju se u zavisnosti od prihvatilišta. Prihvatište u Peći je 2018. godine, pored 20.000 evra dobijenih od MRSZ, dobilo 6.500 evra koje su sufinansirali predsednici opština Peć, Istok, Klina, Dečane i Junik, u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi⁵⁸. Ove opštine obezbeđuju finansijska sredstva srazmerno broju stanovnika u njima; zauzvrat, prihvatilište je zaduženo da svake godine pripremi finansijski izveštaj o svojim rashodima, kako bi prihvatilište bilo odgovorno za ono što troši. U skladu sa raspodelom budžeta za 2018. godinu opština Peć dala je 3.000 evra i preuzela obavezu da radi na povećanju tog iznosa; opština Istok dodelila je 1.500 evra; a opština Dečane povećala je iznos izdvojenih finansijskih sredstava sa predviđenih 1.500 evra na 2.000 evra. Jedini izuzeci bile su opštine Klina i Junik, koje su u MoR-u navele da će izdvojiti 1.500, odnosno 200 evra, ali do 29. novembra nisu uplatile nikakva finansijska sredstva za prihvatilište.

Prihvatište u Južnoj Mitrovici takođe je dobilo podršku MRSZ-a u iznosu od 20.000 evra i još jedan je primer prihvatilišta koje je imalo koristi od međuopštinske saradnje. Direktor prihvatilišta je u avgustu 2018. potpisao MoR sa predsednicima opština Južna Mitrovica, Vučitrn i Srbica kako bi se osigurala finansijska podrška za pokrivanje operativnih troškova u 2018. i 2019. godini. Kao i u slučaju Peći, udeo u troškovima u skladu je sa udelom stanovništva odgovarajućih opština i predstavljen je sledećim brojkama: opština Južna Mitrovica (3.390 evra), opština Vučitrn (3.208 evra) i opština Srbica (2.567 evra). Ista formula za udeo u troškovima koristiće se i za 2019. godinu. Prihvatište je dužno da svakog meseca izveštava o troškovima koje su pokrile opštine.

Ostala prihvatilišta ne uživaju nikakvu redovnu finansijsku podršku opština. U Gnjilanu, polovinu budžeta prihvatilišta obezbeđuje MRSZ u iznosu od 20.000 evra, NVO „Save the Children“ preko 15.000 evra i opština Gnjilane 5.000 evra, ali druge opštine koje pokriva prihvatilište ne pružaju nikakvu pomoć. Prihvatište je 2017. godine dobilo *ad hoc* donaciju od opština Kamenica i Vitina u iznosu od po 1.000 evra.

Prihvatište u Uroševcu ove godine nije dobilo nikakva dodatna sredstava osim finansijskih sredstava od MRSZ-a (20.000 evra) i granta za obuku od NVO „Save the Children“. Ono je prethodnih godina povremeno dobijalo podršku u vidu donacija od opština Uroševac (6.000 evra 2016. godine), Štimlje (500 evra 2016. godine) i Kačanik (3.000 evra 2014. godine).

Slična situacija zabeležena je u Prizrenu, gde je prihvatilište dobilo 20.000 evra od MRSZ i 4.000 evra od opštine; ipak, uprkos vrlo dobroj saradnji sa direktorima socijalne zaštite iz susednih opština, ove opštine nisu ponudile nikakvu finansijsku podršku.

⁵⁷ Na osnovu informacija koje su dali direktori prihvatilišta tokom razgovora sa njima.

⁵⁸ Videti član 17.1 (k), Zakon o lokalnoj samoupravi, Supra fusnota 24.

Prihvatilište u Đakovici, kao i drugim mestima, prima žrtve ne samo iz svoje opštine već i iz Mališeva i Orahovca; međutim, ove opštine ne izdvajaju sredstva za podršku prihvatilištu koje uglavnom finansiraju MRSZ (30.000 evra) i opština (2.000 evra). Zahvaljujući sopstvenoj proizvodnji hleba i meda prihvatilište je moglo da funkcioniše kada je početkom 2018. godine obustavljena finansijska podrška MRSZ-a.

Iznenadjuće je da je prihvatilište u Prištini najmanje finansirano; ovo prihvatilište je dobilo obnovljenu licencu tek nakon što je istekao rok za podnošenje prijave za grantove MRSZ; ono se i ranije borilo sa problemima u unutrašnjem upravljanju i finansijskim problemima zbog kojih je propustilo priliku da se prijavi za finansijska sredstva međunarodnih donatora. Uprkos činjenici da prima žrtve iz osam opština, ovo prihvatilište ne dobija nikakvu finansijsku podršku od tih opština i ponovo je u opasnosti da zatvori vrata novim žrtvama jer duguje 7.000 evra Kosovskoj službi za distribuciju energije.⁵⁹

S obzirom da prihvatilište u Novom Brdu još nije funkcionalno, ne postoji međuopštinski mehanizam saradnje koji bi podržao njegovo funkcionisanje; međutim, direktor prihvatilišta planira da proširi poziv za saradnju na sve opštine, posebno na one u kojima su kosovski Srbi većina, kada se proces licenciranja završi.

Sa ciljem da reši izazove u održivom finansiranju prihvatilišta, kosovski koordinator za nasilje u porodici/zamenik ministra pravde (koordinator) je 25. juna 2018. učestvovao na okruglom stolu, koji je organizovao OEBS, radi rešavanja problema zajedno sa predstavnicima svih prihvatilišta. Koordinator je predstavio plan od četiri stuba za unapređenje stanja u prihvatilištima, koji uključuje: 1) produžetak ciklusa prijavljivanja za finansijska sredstva sa jedne na tri godine, što znači da bi se sredstva odobravalala u isto vreme kada i obnovljena licenca NVO za prihvatilište. Sredstva bi se zatim raspodeljivala na mesečnom nivou; 2) stvaranje domaćeg koordinacionog mehanizma za slučajeve nasilja u porodici na Kosovu i osiguravanje funkcionalnosti postojećih mehanizama sa ciljem da se ojačaju opštinska i regionalna podrška u vidu finansijskih sredstava; 3) izmena pravnog okvira socijalne pomoći, kojim trenutno nije dozvoljeno ženama koje borave u prihvatilištima da primaju socijalnu pomoć⁶⁰; 4) prelazak sa paušalnog finansiranja prihvatilišta preko MRSZ, kao što je trenutno slučaj, na finansiranje prihvatilišta na osnovu broja žrtava i usluga koje pruža svako prihvatilište (isplata sredstava po žrtvi ili po usluzi).

⁵⁹ Prema rečima direktora prihvatilišta u Prištini, visoki računi za struju posledica su toga što za prihvatilište važe tarife kao za preduzeća, a ne kao za domaćinstva, kako bi trebalo da se vode neprofitne organizacije koje nude usluge za osobe pogođene nasiljem. Videti: „Žensko prihvatilište u opasnosti zbog računa za struju“, u „Priština Insight“, pristupljeno 10. decembra 2018.

⁶⁰ Zakon 2003/15 o šemi socijalne pomoći na Kosovu (izmenjen i dopunjen Zakonom br. 04/L-096 o izmenama i dopunama Zakona br. 2003/15 o šemi socijalne pomoći na Kosovu). U relevantnom delu se navodi sledeće: 4.12. Lica koja a) borave, ili b) su u institucijama zatvorenog tipa [...] nemaju pravo na socijalnu pomoć na osnovu ovog zakona.

Plan koordinatora naišao je na opštu saglasnost svih direktora prihvatilišta koji su jednoglasno podržali trogodišnji ciklus finansiranja, a koji je povezan sa prijavom za licencu, izmenom Zakona o šemi socijalne pomoći na Kosovu i Pravilnikom za njegovu primenu, s namerom da se žrtvama koje borave u prihvatilištima omogući da primaju socijalnu pomoć. Pored toga, svi su tražili uvođenje odvojene budžetske stavke za prihvatilišta samo u budžetu MRSZ, koji bi bio odvojen od drugih NVO, i predložili su uvođenje budžeta za vanredne situacije u slučaju neočekivanog povećanja broja prijema u prihvatilišta. Što se tiče plaćanja po osobi ili po usluzi, direktor prihvatilišta u Gnjilanu je podržao ideju, dok su se direktori prihvatilišta u Novom Brdu, Uroševcu i Južnoj Mitrovici oštro usprotivili. Prihvatilišta su imala oprečna mišljenja po pitanju udela sredstava koje MRSZ i opštine obezbeđuju za prihvatilišta.⁶¹ Na primer, direktori prihvatilišta u Gnjilanu i Prištini smatraju da su vladine i lokalne institucije jedini finansijeri koji treba da pokriju 100 odsto operativnih troškova prihvatilišta; direktori u Đakovici i Prizrenu zalagali su se za to da najmanje 80 odsto finansija bude iz tih institucija, a da preostalih 20 posto pokrivaju spoljni donatori. Osim standardnog finansiranja, prihvatilišta u Novom Brdu i Uroševcu predložila su da se osnuje fond za hitne slučajeve koji će se koristiti u slučaju neočekivanog porasta žrtava koje traže utočište.

Ipak, tokom jednog od skupova koje je zatim organizovao OEBS⁶², koordinador je istakao da postoji potreba za stvaranjem bolje pravne osnove za prihvatilišta ali nije dodatno objasnio nijedan od gore navedenih stubova. Umesto toga, naglasio je ulogu lokalnih institucija u davanju podrške pružaocima socijalnih usluga. Prema njegovim rečima, sa žrtvama nasilja u porodici ne bi trebalo da rade samo ustanove, već bi trebalo da i lokalni mehanizmi budu funkcionalniji u ovoj oblasti. U tom smislu, on je sugerisao da treba izmeniti i dopuniti Zakon o finansijama lokalne uprave tako da finansiranje pružalaca socijalnih usluga, uključujući prihvatilišta, jednako pokrivaju centralne i lokalne institucije, odnosno da svako obezbedi po 50 %. U isto vreme, koordinador je istakao ulogu OSRR kao koordinatora opštinskog mehanizma za slučajeve nasilja u porodici i ukazao na to da bi povećanje njihovog kapaciteta moglo da se pretvori u veći broj prijavljenih slučajeva. Tokom okruglog stola, koordinador je predstavnike prihvatilišta obavestio da je datum poziva za prijave za grant promenjen i da od decembra mogu da počnu da šalju svoje prijave za grant za socijalne usluge MRSZ-u, da bi finansijska sredstva dobili u januaru.

⁶¹ Podatak je dobijen na okruglom stolu o finansiranju prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici, koji je sponzoriso OEBS i koji je održan 25. juna 2018. godine, a prisustvovali su koordinador i direktori svih prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici na Kosovu.

⁶² Podatak se zasniva na obraćanju koordinador tokom radionice za jačanje lokalnih kapaciteta za efikasno rešavanje nasilja u porodici na Kosovu, koju je sponzoriso OEBS i koja je održana u Prištini 22. novembra 2018.

Dok je finansiranje prihvatilišta najveći problem u smislu obezbeđivanja njihovog neometanog rada i pružanja pomoći žrtvama u procesu reintegracije, postoji i zabrinutost oko toga da ne postoji redovna revizija odgovornosti prihvatilišta. Iako se od svih pružalaca socijalnih usluga očekuje da sarađuju sa službenicima MRSZ zaduženim da nadgledaju i vrše inspekciju pružalaca socijalnih usluga⁶³, mnogi predstavnici međunarodnih organizacija i građanskog društva slažu se da bi adekvatan postupak revizije doveo do povećanja kvaliteta pruženih usluga i privukao više donatora. Redovna revizija pružalaca socijalnih usluga, uključujući i prihvatilišta, poboljšala bi način na koji se upravlja prihvatilištima i na koji se raspodeljuju sredstva za njihov rad.

⁶³ Videti član 3, stav 6, Zakon o finansijama lokalne uprave, *supra* fusnota 24.

Zaključci

Prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici predstavljaju samo jednu vezu u institucionalnom lancu odgovornom za rešavanje negativne pojave nasilja u porodici; međutim, ona imaju glavnu ulogu u procesu rehabilitacije i reintegracije žrtava u društvo. Na osnovu analize pravnog i institucionalnog okvira i razgovora sa direktorima osam prihvatilišta, neosporno je da postoji niz ozbiljnih izazova koji ometaju funkcionalnost prihvatilišta. Od fundamentalne važnosti su odredbe koje pojašnjavaju finansiranje od strane centralnih i lokalnih institucija. Zakonske propise o prihvatilištima, takođe, treba uskladiti, a prihvatilišta treba priznati kao deo pravosudnog sistema, a ne samo kao pružaoce usluga sa statusom NVO.

Što se tiče opštinskih koordinacionih mehanizama za zaštitu od nasilja u porodici, samo 17 od 38 opština uspostavilo je mehanizme koji se smatraju glavnom platformom za saradnju na lokalnom nivou između prihvatilišta i drugih relevantnih aktera u radu na slučajevima nasilja u porodici. Njihova funkcionalnost u velikoj meri zavisi od spremnosti predsedavajućeg i članova da aktivno prisustvuju sastancima i preduzimaju neophodne inicijative.

Posebnu pažnju treba posvetiti procesu licenciranja prihvatilišta kojima rukovode nevećinske zajednice i čije je osoblje stručno zvanje steklo van Kosova. Većina žena iz nevećinskih zajednica koje ne govore albanski jezik trenutno se ustručavaju da borave u nekom dostupnom prihvatilištu kada postanu žrtve nasilja u porodici. Jednako zabrinjavajuće je nepostojanje prihvatilišta za dečake starije od 12 godina i muškarce.

Ogromna većina onih sa kojima smo razgovarali za potrebe ovog izveštaja slaže se da treba da se organizuje više specijalizovana obuka za osoblje prihvatilišta. Obuka bi trebalo bi da se koncentriše na pravni i okvir praktične politike za nasilje u porodici, administraciju i upravljanje i nošenje sa posledicama stresnog obima posla i emotivno teških situacija.

Preporuke

Nepostojanje usklađenih zakonskih propisa i odvojenog budžeta i dalje predstavljaju najveće izazove za održivo funkcionisanje prihvatilišta za žrtve nasilja u porodici na Kosovu. Međutim, kao privremene mere, OEBS preporučuje relevantnim akterima sledeće:

Za Ministarstvo rada i socijalne zaštite

- Pružiti podršku uspostavljanju i kapacitetima prihvatilišta na celom Kosovu da bi se obezbedio svrsishodan pristup svim zajednicama na Kosovu.
- Obezbediti da se svake godine na vreme izdvoje odgovarajuća finansijska sredstva za prihvatilišta.
- Prilagoditi procese licenciranja da bi se omogućilo priznavanje stručnog zvanja onima koji su obuku završili van Kosova.
- Uspostaviti minimalne standarde obuke za sve kategorije stručnjaka koji rade u prihvatilištima.
- Omogućiti obuku, za zaposlene u prihvatilištima, koja je koncentrisana na nošenje sa posledicama stresnog obima posla i emotivno teškog okruženja.
- Omogućiti održavanje obuke za staranje o žrtvama koje se bore sa zavisnošću.
- Uvesti uslov da se usluge pružaju na oba službena jezika u svim prihvatilištima na Kosovu.
- Podržati izradu i sprovođenje strategije reintegracije u okviru dugoročnog programa društvene inkluzije žrtava nasilja u porodici.

Za Ministarstvo pravde/koordinatora za borbu protiv nasilja u porodici

- Uspostaviti održiv i predvidljiv model finansiranja prihvatilišta.
- Predložiti jedinstveni pravni okvir za prihvatilišta.
- U saradnji sa Ministarstvom rada i socijalne zaštite organizovati, za zaposlene u prihvatilištima, obuku u oblasti pravnog i okvira praktične politike za nasilje u porodici.
- Uspostaviti redovan i transparentan postupak javne revizije prihvatilišta.
- Podržati opštinske mehanizme zaštite od nasilja u porodici i podstaći međuopštinska partnerstva kako bi se pružila podrška prihvatilištima.
- Podržati uspostavljanje opštinskih mehanizama zaštite od nasilja u porodici u onim opštinama u kojima oni još uvek ne postoje.

Za institucije na lokalnom nivou

- Podstaći prihvatilišta da osmisle sopstvene projekte za stvaranje prihoda, koji bi unapredili njihovu fleksibilnost i finansijsku održivost.
- Obezbediti dostupnost socijalnog smeštaja koje žrtve nasilja u porodici mogu da koriste određeno vreme nakon što napuste prihvatilišta i pre nego što postanu u potpunosti nezavisne.
- Aktivno podržati i učestvovati u opštinskim mehanizmima za zaštitu od nasilja u porodici, osnažiti opštinske službenike za rodnu ravnopravnost u njihovom (ko)predsedavanju i uvesti periodične izveštaje o njihovom radu, dostignućima, izazovima i potrebnoj podršci.
- Oceniti potrebu za razvojem kapaciteta članova mehanizama i organizovati obuku koja je prilagođena potrebama.
- Dogovoriti se o formuli za udeo opština u troškovima.

Za prihvatilišta

- Redovno i tačno izveštavati o svim javnim rashodima, uključujući i objavljivanje na internetu godišnjih budžeta i revizorskih izveštaja.
- Obezbediti da su osnovne informacije o podršci žrtvama nasilja u porodici dostupne na oba službena jezika.
- Razviti saradnju sa službama za zapošljavanje i centrima za stručno usavršavanje, kao i sa centrima za socijalnu zaštitu, da bi se za žrtve nasilja u porodici organizovala prilagođena obuka i prilagođeni kursevi za stručno usavršavanje kao deo njihove rehabilitacije.
- Uspostaviti vezu i koordinaciju sa lokalnim institucijama radi predstavljanja projekata za stvaranje prihoda koji bi finansijski podržali prihvatilišta i unapredili stručne kvalifikacije žrtava.

Aneks 1: Pregled stanja u prihvatilištima za žrtve nasilja u porodici na Kosovu

Opština	Novo Brdo	Đakovica	Uroševac	Priština	Peć	Gnjilane	Prizren	Južna Mitrovica
Datum posete:	30.06.2018.	02.08.2018.	08.08.2018.	16.08.2018.	10.08.2018.	06.08.2018.	09.08.2018.	14.08.2018.
Tip	poluotvoreno	poluotvoreno	zatvoreno	zatvoreno	Poluotvoreno	poluotvoreno	poluotvoreno	poluotvoreno
Formiranje	2018.	2000. (registrovano 2002)	2014.	2000.	2001.	1999.	2002.	2007.
Poslednji put licencirano	u toku	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.	2018.	2018.
Br. zaposlenih <i>(puno radno vreme, skraćeno radno vreme)</i>	NP (u toku postupak licenciranja profesionalnih radnika)	5 sa punim radnim vremenom (psiholog, pedagog, direktor, savetnik, projektni asistent), 4 sa skraćenim radnim vremenom (2 savetnika, pravnik, zanatlija-pekar)	6 sa punim radnim vremenom (2 dežurne radnice, upravnik, direktor, pravnik, psihosocijalni savetnik); 4 sa skraćenim radnim vremenom (psiholog, sociolog, 2 administrativno finansijska službenika)	6 sa punim radnim vremenom (direktor, medicinska sestra, 2 psihologa, 2 savetnika); 1 sa skraćenim radnim vremenom (ginekolog)	7 sa punim radnim vremenom; 3 sa skraćenim radnim vremenom (volonteri)	8 sa punim radnim vremenom (direktor, zamenik direktora, koordinator projekta, 2 psihologa, 3 savetnika)	5 sa punim radnim vremenom (direktor, 2 psihosocijalna savetnika, medicinska sestra, domar), 3 sa skraćenim radnim vremenom (klinički psiholog, 1 neuropsihijatar, 1 administrativno finansijski službenik)	5 sa punim radnim vremenom (direktor, 2 psihologa, asistent, savetnik); 1 sa skraćenim radnim vremenom (administrativno finansijski službenik)
Maks. kapacitet <i>(uključujući decu)</i>	16	15	15	19	18	15	15	15
Br. korisnika u vreme posete <i>(uključujući decu i etničku pripadnost)</i>	NP	8 kosovskih Albanaka, 1 Albanka, 3 kosovske Albanke i 3 dece iz zajednice kosovskih Egipćana	1 kosovska Albanka	2 kosovske Albanke, 2 dece iz zajednice kosovskih Albanaca	4 odraslih, 3 dece	3 kosovske Albanke, 3 dece iz zajednice kosovskih Albanaca	1 kosovska Albanka	3 kosovske Albanke, 2 dece iz zajednice kosovskih Albanaca
Ukupan br. korisnika između jan. i nov. 2018.	NP	72	70	49	61	75	37	60
Maks. boravak	6 meseci	6 meseci	6 meseci	6 meseci	6 meseci	6 meseci	6 meseci	6 meseci
Pružene usluge	Planirane: smeštaj, odeća, hrana, psihosocijalna podrška, savetovanje, zanatske radionice (kurs za frizere, kozmetičare, krojače).	Smeštaj, odeća, hrana, psihosocijalna podrška, savetovanje, izrada plana reintegracije za svaku žrtvu u saradnji sa Centrom za socijalnu zaštitu (CSZ), osnovno obrazovanje i obuka (kurs IT, jezika), pravni saveti; zanatske radionice; kampanje za podizanje svesti, staranje o starijim licima, pčelarstvo.	Smeštaj, odeća, hrana, psihosocijalna podrška, savetovanje, osnovno obrazovanje, obuka (kurs IT) i zanatske radionice.	Smeštaj, odeća, hrana, psihosocijalna podrška, savetovanje, osnovno obrazovanje, obuka (kurs IT) i zanatske radionice (kurs za krojače).	Smeštaj, rehabilitacija, medicinska nega, psihosocijalna podrška (individualno i grupno savetovanje); kontakt sa članovima porodice i predstavnicima relevantnih institucija; obuka.	Smeštaj, odeća, hrana, rehabilitacija, lekarski pregled, psiholog, individualno i grupno savetovanje, izrada plana reintegracije za svako lice, programi obuke (kurs jezika, IT).	Smeštaj, odeća, hrana, rehabilitacija, lekarski pregled, psiholog, individualno i grupno savetovanje, zabava, sport, programi obuke (kurs IT i kurs za frizera).	Smeštaj, odeća, hrana, rehabilitacija, lekarski pregled, psiholog, individualno i grupno savetovanje, izrada plana reintegracije za svako lice, programi obuke (kurs za krojača, frizera).
Finansiranje <i>[MRSZ/opština/ostali]</i>	NP	MRSZ (30.000 evra godišnje) + grantovi od drugih organizacija + opština (2.000 evra ove godine).	MRSZ je platio 20.000 evra + grant od „Save the Children“ za razvoj kapaciteta (15 dana obuke).	Samo MRSZ (računi za komunalije).	MRSZ - 2.500 evra mesečno (od maja do decembra 2018). Opština Peć - 3.000 evra; Opština Istok - 1.500 evra godišnje.	MRSZ je platio 20.000 evra sa ovogodišnjom subvencijom opštine od 5.000 € (pokriva račune za komunalne usluge) + grant od 20.000 od NVO „Save the Children“	MRSZ (20.000 evra ove godine) + opština (4.000 evra za komunalije).	MRSZ 50 % + MoR između Južne Mitrovice, Vučitrna i Srbice (još uvek nije isplaćeno) + opština (500 evra).

Opština	Novo Brdo	Đakovica	Uroševac	Priština	Peć	Gnjilane	Prizren	Južna Mitrovica
Podrška dobijena od međunarodne zajednice	UNMIK, KFOR, OEBS	Save the Children, Caritas Vienna, UNDP, IOM, NVO „RTM“, KFOR, Christian Aid, UN Women, Ambasada Holandije	Save the Children (Spasimo decu)	Ambasada Norveške, Ambasada Holandije, IOM, NVO „RTM“	Ambasada SAD, Ambasada Nemačke, Sedište KFOR-a, NVO „CDF“, Ministarstvo zdravlja, Caritas Kosova	NVO „ADA“, Ambasada SAD	Ambasada UN, EULEX, Ambasada Holandije, USAID, KFOR Nemačka, UNMIK, UNDP, UNFPA	NVO „RTM“, Ambasada Švajcarske, Ambasada Holandije, UNDP, IOM
Partnerstvo sa drugim opštinama (D/N)	NP	Nema finansijske podrške. Prihvatilište pokriva opštine Mališevo, Orahovac i Đakovica.	Trenutno bez finansijske podrške. Ranije, finansijska podrška od opština Elez Han, Kačanik, Štrpce i Štimlje. MoR sklopljen sa direktorom zdravstva i socijalnog rada u Elez Hanu i lokalnim centrima za socijalni rad.	Nema finansijske podrške od 8 opština koje pokriva prihvatilište. Direktor učestvuje u opštinskim koordinacionim mehanizmima za nasilje u porodici u Lipljanu i Glogovcu.	DA. Finansijska podrška od opština Peć, Klina, Istok i Dečani.	Retko. Prihvatilište pokriva 10 opština koje ga ne podržavaju finansijski. Kamenica u 2017. (donacija od 1.000 evra), ranije Vitina (donacija od 1.000 evra).	Nema finansijske podrške ali veoma dobro partnerstvo sa direktorima za socijalnu zaštitu iz svih opština u regionu Prizrena.	Da. MoR je sklopljen između opština Južna Mitrovica, Vučitrn i Srbica za pružanje podrške za 50% troškova prihvatilišta u periodu 2018-2019.
Opštinski koordinacioni mehanizam za borbu protiv nasilja u porodici (D/N)	NP	Uspostavljen 2008. (OEBS), ponovo ga je uspostavila agencija UN Women 2014.	Uspostavljen 2018.	Uspostavljen (OEBS) ali nije u funkciji.	Uspostavljen 2015.	Uspostavljen 2011. (UN Women).	Uspostavljen 2014. (EU i OEBS), ponovo uspostavljen 2018 (KNP).	Uspostavljen u Južnoj Mitrovici ali ne funkcioniše, za razliku od mehanizma u Srbici.
Saradnja sa relevantnim akterima (Policija Kosova, CSR, SPPŽ, škole, zdravstvene ustanove itd.)	NP	Veoma dobra saradnja sa Policijom Kosova i službama za zapošljavanje. Izazovi u saradnji sa drugim opštinama.	Veoma dobra saradnja sa direktorom za zdravstvo, Centrom za socijalni rad, Policijom Kosova, službenicima za podršku i pomoć žrtvama, sudovima, prosvetnim ustanovama.	Dobra sa svim akterima. Izazovi u vezi sa zakonskim postupkom za Policiju Kosova i službenike za podršku i pomoć žrtvama.	Redovna saradnja sa policijom, CSR, službenikom za podršku i pomoć žrtvama.	Veoma dobra saradnja sa zdravstvenim centrima, školama i privatnim sektorom. Nema dogovora sa opštinom oko socijalnog smeštaja.	Veoma dobra saradnja sa svim akterima, posebno sa policijom.	Veoma dobra, posebno sa Policijom Kosova. Izazovi u saradnji sa CSR, zbog nedostatka vozila.
Glavni izazovi	Postupak licenciranja, posebno pronalaženje profesionalnih radnika čija je potvrda o stručnom zvanju priznata na Kosovu.	Neodrživo finansiranje. Ponovno otvaranje pekare. Premeštanje košnica. Nedostatak socijalnog smeštaja. Nepostojanje političke volje da se podrži prihvatilište.	Neodrživo finansiranje. Poteškoće u saradnji sa CSR (nedostatak vozila i neosetljivost prema žrtvama nasilja u porodici).	Nedostatak službenog vozila. Bez stručne obuke od 2013.	Nedostatak finansijskih sredstava za organizovanje redovnih sastanaka opštinskog koordinacionog mehanizma za borbu protiv nasilja u porodici.	Neodrživo finansiranje. Nedostatak podrške drugih opština. Izazovi u procesu reintegracije (nedostatak socijalnog smeštaja i radnih mesta).	Neodrživo finansiranje. Izazovi u procesu reintegracije (nedostatak socijalnog smeštaja i radnih mesta). Veoma niske plate.	Problemi sa održivim finansiranjem. Nedostatak sopstvenog objekta. Ponekad, nasilnici priđu objektu prihvatilišta ali nestanu posle intervencije policije. Neki slučajevi su morali da se odbiju zbog nedovoljnog budžeta.

Aneks 2: Pregled opštinskih mehanizama za zaštitu od nasilja u porodici⁶⁴

Br.	Opština	Godina osnivanja	Podržao	U funkciji Da/ Ne	Broj sastanaka	Sklopljen MoR	Predsedavajući mehanizma
1.	Uroševac	2018.	OEBS	Da	3	Da	Zamenik predsednika opštine Godišnje predsedavanje po sistemu rotacije
2.	Gnjilane	2013.	UN Women	Delimično	1 godišnje	Da	OSRR
3.	Elez Han	2018.	OEBS	Biće uspostavljen 6. decembra 2018.	NP	Biće sklopljen	NP
4.	Vitina	2015.	OEBS	Ne	2 od 2015.	Da	NP
5.	Glogovac	2014/ Zvanično od/Ozvaničen 2015.	OEBS	Delimično	2018 – 0; 2017 -1 2016 – 2; 2015-3	Da	Predstavnik CSR
6.	Leposavić	2016. U funkciji 2018.	UN Women	Da	3 u 2018.	Da	Opštinski zvaničnik
7.	Severna Mitrovica	2016/2018	UN Women	Delimično	3 u 2018.	Da	Opštinski zvaničnik
8.	Zubin Potok	2016/2018	UN Women	Da	3 u 2018.	Da	Opštinski zvaničnik
9.	Zvečan	2016/2018	UN Women	Da	3 u 2018.	Da	Opštinski zvaničnik
10.	Srbica	2016.	OEBS	Da	11 od uspostavljanja	Da	OSRR
11.	Đakovica	2008/ozvaničen 2012.	UN Women	Da	30 od zvaničnog uspostavljanja	Da	OSRR
12.	Dragaš	2012.	UN Women	Da	30 od uspostavljanja	Da	OSRR
13.	Peć	2015.	Inicijativa Ženskog velnes centra	Delimično	5 redovnih sastanaka (1-2 godišnje)	Da	OSRR i upravnik velnes centra
14.	Prizren	2014.	Inicijativa prihvatilišta uz podršku projekta EU „Power“	Delimično – reaktiviran 2018.	7.	Da	OSRR i direktor prihvatilišta
15.	Lipljan	2016.	OEBS	Da	10	Da	Službenik CSR
16.	Obilić	2018.	OEBS	Da	1	Ne. Odluka predsednika opštine.	OSRR
17.	Priština	2015.	OEBS	Ne	7.	Ne	OSRR

⁶⁴ Status: na dan 28. novembra 2018.

**Prihvatišta
za žrtve
nasilja u
porodici
na Kosovu**

Januar 2019.